



Кафедра: Економіки, фінансів та менеджменту

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: Фінанси

на тему: «Органи митного контролю в Україні та їх функціональне
призначення»

Студент 2 курсу

Бутенко Петро Петрович

(прізвище та ініціали)

Групи ІНЗ4-9-24-Б1ФБСС (4,0д)

(шифр і найменування спеціальності)

Напряму підготовки (спеціальності):

Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок

Науковий керівник:

Огороднік Тетяна Дмитрівна

Оцінка: _____

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ ECTS _____

Члени комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	8
1.1. Поняття та сутність митного контролю в системі державного управління.....	8
1.2. Правові основи діяльності органів митного контролю в Україні.....	11
1.3. Система та структура органів митного контролю України.....	14
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ МИТНОГО КОНТРОЛЮ.....	19
2.1. Основні функції та повноваження органів митного контролю України..	19
2.2. Аналіз сучасного стану діяльності органів митного контролю в Україні	23
2.3. Проблеми та виклики у функціонуванні органів митного контролю...	26
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	30
3.1. Зарубіжний досвід організації митного контролю та можливості його імплементації в Україні.....	30
3.2. Шляхи вдосконалення діяльності органів митного контролю в Україні	34
3.3. Перспективи розвитку системи митного контролю в умовах євроінтеграції.....	37
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах розвитку України як незалежної держави та її інтеграції у світовий економічний простір особливого значення набуває ефективне функціонування органів митного контролю. Митна система є важливим інструментом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення економічної безпеки держави, наповнення державного бюджету та захисту національних інтересів. Саме через діяльність органів митного контролю здійснюється реалізація державної митної політики, контроль за переміщенням товарів, транспортних засобів і валютних цінностей через митний кордон.

Актуальність теми зумовлена також сучасними викликами, з якими стикається Україна, зокрема в умовах воєнного стану, активізації міжнародної торгівлі, розвитку логістичних ланцюгів та необхідності протидії контрабанді, митним правопорушенням і незаконному обігу товарів. У цих умовах підвищуються вимоги до ефективності, прозорості та оперативності діяльності органів митного контролю, а також до вдосконалення їх функціонального призначення.

Крім того, важливим чинником актуальності дослідження є євроінтеграційний курс України, який передбачає гармонізацію митного законодавства з нормами Європейського Союзу, впровадження сучасних інформаційних технологій, спрощення митних процедур та підвищення рівня сервісу для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. У цьому контексті особливого значення набуває вивчення функціонування органів митного контролю, виявлення проблемних аспектів їх діяльності та визначення перспективних напрямів удосконалення.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених митній справі, питання комплексного дослідження функціонального призначення органів митного контролю в Україні, їх ролі в сучасних умовах та напрямів реформування залишаються недостатньо

висвітленими та потребують подальшого наукового осмислення. Тож актуальність теми курсової роботи полягає у необхідності глибокого теоретичного та практичного аналізу діяльності органів митного контролю в Україні, визначення їх ролі у забезпеченні економічної безпеки держави та розробці ефективних шляхів удосконалення їх функціонування в умовах сучасних трансформаційних процесів.

Ступінь наукової розробки проблеми. Проблематика митного контролю в Україні є предметом дослідження низки вітчизняних науковців у галузі митного, адміністративного та фінансового права, які розглядають її як важливий елемент забезпечення економічної безпеки держави.

Зокрема, у праці Л. М. Шевчук здійснено комплексний теоретико-правовий аналіз поняття «митний контроль». Дослідниця узагальнює підходи до його визначення та підкреслює, що митний контроль слід розглядати як багатогранну категорію, яка включає як правові, так і організаційні аспекти, а також може трактуватися у широкому і вузькому значеннях .

І. В. Співак у своїх дослідженнях зосереджується на порівняльному аналізі митного контролю в різних правових системах. Автор обґрунтовує необхідність уніфікації митного законодавства та виділяє сучасні форми митного контролю, зокрема пост-аудит як перспективний інструмент підвищення ефективності митних процедур .

Важливий внесок у дослідження окремих аспектів митного контролю зробили Г. О. Петренко та О. І. Бурковська, які аналізують специфіку митного контролю щодо товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності. Вони звертають увагу на необхідність уточнення повноважень митних органів щодо призупинення митного оформлення товарів у разі підозри на порушення прав інтелектуальної власності .

У дослідженнях Г. Вдовіної та М. О. Слатвінської розглядаються проблеми здійснення митного контролю в Україні. Автори зазначають, що однією з ключових проблем є відсутність комплексного підходу до

дослідження митного контролю, а також недосконалість нормативного визначення його суб'єктів і форм.

Суттєвий внесок у розвиток наукових уявлень про митну справу зробила Л. О. Копцева, яка дослідила фінансовий контроль у митній сфері. У її роботі митний контроль розглядається як складова системи державного фінансового контролю, що має як фіскальне, так і регулятивне значення .

Окремі аспекти організації митних процедур і контролю досліджуються у працях О. М. Коробкової, яка обґрунтовує необхідність удосконалення митних формальностей, зокрема через застосування попередніх рішень щодо класифікації товарів та їх походження .

Сучасні тенденції розвитку митного контролю, зокрема в умовах євроінтеграції та воєнного стану, аналізуються у роботі Д. С. Загоруйченко. Авторка підкреслює важливість цифровізації митних процедур, впровадження ризик-орієнтованих підходів та гармонізації митної політики України з нормами ЄС .

Крім того, І. В. Ковальчук досліджує місце митного права в системі права України, доводячи його комплексний характер і тісний зв'язок з іншими галузями права, що також впливає на особливості функціонування митного контролю .

Незважаючи на значний науковий доробок, слід зазначити, що питання функціонального призначення органів митного контролю, їх ролі в сучасних умовах трансформації економіки та воєнних викликів, а також напрямів підвищення ефективності їх діяльності залишаються недостатньо систематизованими, що зумовлює необхідність подальших досліджень у цій сфері.

Метою курсової роботи є комплексне дослідження органів митного контролю в Україні, визначення їх функціонального призначення, а також аналіз сучасного стану їх діяльності та обґрунтування напрямів удосконалення.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- 1) розкрити сутність та зміст митного контролю;
- 2) дослідити правові основи діяльності органів митного контролю в Україні;
- 3) охарактеризувати систему та структуру органів митного контролю;
- 4) визначити основні функції та повноваження митних органів;
- 5) проаналізувати сучасний стан функціонування органів митного контролю;
- 6) виявити основні проблеми та виклики у їх діяльності;
- 7) дослідити зарубіжний досвід організації митного контролю;
- 8) обґрунтувати напрями вдосконалення діяльності органів митного контролю в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення митного контролю в Україні.

Предметом дослідження є органи митного контролю України, їх правовий статус, функції, повноваження та особливості функціонування.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема:

- діалектичний метод – для пізнання сутності митного контролю та його розвитку;
- аналіз і синтез – для вивчення структури та функцій органів митного контролю;
- системний метод – для дослідження митних органів як цілісної системи;
- порівняльно-правовий метод – для аналізу зарубіжного досвіду;
- формально-юридичний метод – для дослідження нормативно-правової бази;
- статистичний метод – для оцінки ефективності діяльності митних органів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення діяльності органів митного контролю,

підвищення ефективності митного адміністрування, а також у навчальному процесі при вивченні дисциплін, пов'язаних із митною справою, адміністративним та фінансовим правом.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 45 сторінок. Список використаних джерел налічує 25 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття та сутність митного контролю в системі державного управління

Митний контроль є однією з ключових складових системи державного управління, що забезпечує реалізацію митної політики держави, сприяє захисту її економічних інтересів та виступає важливим інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності. У сучасних умовах глобалізації економічних процесів, інтенсифікації міжнародної торгівлі та посилення інтеграційних процесів роль митного контролю істотно зростає, що зумовлює необхідність його глибокого теоретичного осмислення.

У науковій літературі митний контроль розглядається як складне багатогранне явище, що поєднує правові, організаційні та управлінські аспекти. Його сутність полягає у здійсненні уповноваженими державними органами комплексу заходів, спрямованих на забезпечення дотримання норм митного законодавства при переміщенні товарів, транспортних засобів, валютних цінностей та інших об'єктів через митний кордон держави. Таким чином, митний контроль виступає формою реалізації державного впливу на зовнішньоекономічні процеси та механізмом забезпечення законності у відповідній сфері [9, с.122].

З нормативно-правової точки зору митний контроль визначається як система заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання вимог законодавства України з питань митної справи. Його правове закріплення знаходить відображення у положеннях Митного кодексу України, який встановлює основні принципи, форми, методи та порядок здійснення митного контролю. Водночас, слід підкреслити, що митний контроль не обмежується лише юридичним змістом, а має також важливе функціональне та інституційне значення.

У системі державного управління митний контроль виконує низку важливих функцій. Передусім, це фіскальна функція, яка полягає у забезпеченні надходжень до державного бюджету шляхом справляння митних платежів. Значна частина доходів бюджету формується саме за рахунок митних зборів, що підкреслює важливість ефективної організації митного контролю. Другою важливою функцією є регулятивна, яка проявляється у впливі держави на структуру імпорту та експорту шляхом застосування тарифних і нетарифних заходів. Через механізми митного контролю держава може стимулювати розвиток окремих галузей економіки або, навпаки, обмежувати ввезення певних товарів.

Окремо слід виділити правоохоронну функцію митного контролю, яка полягає у протидії контрабанді, порушенням митних правил, незаконному переміщенню товарів, зброї, наркотичних засобів та інших заборонених предметів. У цьому контексті митний контроль тісно взаємодіє з іншими правоохоронними органами, забезпечуючи комплексний підхід до боротьби з економічними правопорушеннями. Важливою також є статистична функція, що передбачає облік і аналіз зовнішньоторговельних операцій, формування відповідної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень [10, с.70].

Сутність митного контролю як елементу державного управління проявляється у його організаційній структурі та методах реалізації. Він здійснюється спеціально уповноваженими органами виконавчої влади, які реалізують державну митну політику. На сучасному етапі таким органом в Україні є Державна митна служба України, яка координує діяльність митниць, забезпечує реалізацію митного законодавства та здійснює контроль за його дотриманням.

Митний контроль має системний характер, що передбачає його здійснення на всіх етапах переміщення товарів через митний кордон: від попереднього інформування та подання декларацій до завершення митного оформлення і подальшого постмитного контролю. Такий підхід відповідає

сучасним міжнародним стандартам, зокрема принципам Всесвітньої митної організації, які передбачають перехід від тотального контролю до ризик-орієнтованих моделей управління.

У контексті державного управління митний контроль виступає не лише як інструмент контролю, але і як механізм сервісного обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Сучасні підходи до організації митної справи передбачають спрощення митних процедур, впровадження електронного декларування, автоматизацію процесів контролю, що сприяє підвищенню ефективності та прозорості діяльності митних органів. Це, у свою чергу, позитивно впливає на інвестиційний клімат та розвиток міжнародної торгівлі [2, с.38].

Важливим аспектом сутності митного контролю є його взаємозв'язок із поняттям митної безпеки. У цьому контексті митний контроль виступає як інструмент забезпечення економічної безпеки держави, захисту національного виробника, запобігання економічним загрозам та мінімізації ризиків, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю. Особливої актуальності цей аспект набуває в умовах воєнного стану, коли митні органи виконують також функції, пов'язані із забезпеченням національної безпеки.

Аналізуючи сутність митного контролю, доцільно звернути увагу на його принципи, які визначають основні засади його здійснення. До таких принципів належать законність, системність, вибірковість, ефективність, прозорість та взаємодія з іншими державними органами. Принцип вибіркової, зокрема, передбачає застосування систем управління ризиками, що дозволяє зосередити контрольні заходи на найбільш ризикованих операціях і мінімізувати втручання у діяльність добросовісних суб'єктів господарювання.

Таким чином, митний контроль у системі державного управління є складним багатofункціональним явищем, яке поєднує у собі правові, економічні та організаційні елементи. Його сутність полягає у забезпеченні дотримання митного законодавства, реалізації державної митної політики та

захисті національних інтересів. Ефективність митного контролю безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки держави, стан зовнішньоекономічної діяльності та інтеграцію України у світовий економічний простір.

Отже, дослідження поняття та сутності митного контролю дозволяє сформулювати цілісне уявлення про його місце і роль у системі державного управління, що є необхідною передумовою для подальшого аналізу діяльності органів митного контролю та визначення напрямів їх удосконалення.

1.2. Правові основи діяльності органів митного контролю в Україні

Правові основи діяльності органів митного контролю в Україні становлять комплекс взаємопов'язаних нормативно-правових актів, що визначають засади організації та здійснення митної справи, регламентують повноваження митних органів, встановлюють порядок здійснення митного контролю, а також закріплюють права й обов'язки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Формування ефективної правової бази у цій сфері є необхідною умовою забезпечення належного функціонування митної системи, захисту економічних інтересів держави та інтеграції України до світового економічного простору.

Центральне місце у системі правового регулювання митного контролю посідає Митний кодекс України, який є основним кодифікованим актом у сфері митної справи. Саме цей нормативно-правовий акт визначає правові, економічні та організаційні засади здійснення митного контролю, встановлює форми та методи його проведення, а також регламентує діяльність органів митного контролю. У положеннях кодексу закріплено поняття митного контролю, визначено його об'єкти, суб'єкти, принципи

здійснення, а також передбачено механізми забезпечення дотримання митного законодавства [3, с.226].

Водночас митний контроль як складова державного управління базується не лише на спеціальному митному законодавстві, але й на нормах Конституції України, яка закріплює фундаментальні принципи діяльності органів державної влади, включаючи принцип законності, верховенства права, пріоритету прав і свобод людини і громадянина. Зокрема, відповідно до конституційних положень, органи митного контролю зобов'язані діяти виключно в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законом, що забезпечує правову визначеність та запобігає зловживанню владою.

Важливе місце у системі правового забезпечення діяльності митних органів займають закони України, що регулюють суміжні сфери суспільних відносин. Зокрема, значення мають нормативні акти у сфері зовнішньоекономічної діяльності, податкового регулювання, валютного контролю, а також боротьби з правопорушеннями. Наприклад, Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначає загальні засади здійснення зовнішньоекономічних операцій, права та обов'язки їх учасників, що безпосередньо впливає на діяльність митних органів. У свою чергу, Податковий кодекс України встановлює порядок справляння податків і зборів, у тому числі тих, що стягуються при переміщенні товарів через митний кордон.

Окрему групу нормативно-правових актів становлять підзаконні акти, які деталізують положення законів і забезпечують їх практичну реалізацію. До них належать постанови Кабінету Міністрів України, накази центральних органів виконавчої влади, зокрема Державна митна служба України, а також інструкції, положення та методичні рекомендації. Саме ці акти регламентують порядок здійснення конкретних митних процедур, визначають технологію митного контролю, встановлюють правила оформлення документів та взаємодії між органами державної влади [1, с.155].

Слід підкреслити, що сучасна система правового регулювання митного контролю в Україні формується з урахуванням міжнародних стандартів і зобов'язань держави. Україна є учасником низки міжнародних договорів і угод, які визначають загальні принципи організації митної справи. Зокрема, важливе значення мають положення Всесвітньої митної організації, яка розробляє міжнародні стандарти у сфері митного контролю, а також Кіотська конвенція, що передбачає впровадження сучасних підходів до організації митного контролю, зокрема принципів спрощення процедур, використання інформаційних технологій та застосування систем управління ризиками.

У контексті євроінтеграційних процесів особливого значення набуває Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка передбачає адаптацію митного законодавства України до норм Європейського Союзу. У рамках виконання цієї угоди здійснюється гармонізація митних процедур, впровадження європейських стандартів контролю, а також модернізація інституційної структури митних органів. Це сприяє підвищенню ефективності митного контролю та створює сприятливі умови для розвитку міжнародної торгівлі.

Правові основи діяльності органів митного контролю включають також регулювання питань відповідальності за порушення митного законодавства. Відповідні норми містяться як у митному законодавстві, так і в інших нормативно-правових актах, зокрема у Кодексі України про адміністративні правопорушення та Кримінальному кодексі України. Вони встановлюють види правопорушень у сфері митної справи, визначають санкції за їх вчинення та регламентують порядок притягнення винних осіб до відповідальності. Таким чином, правове регулювання митного контролю охоплює не лише процедурні аспекти, але й механізми забезпечення дотримання встановлених правил [5, с.47].

Суттєвим елементом правового забезпечення діяльності митних органів є також норми, що регулюють застосування інформаційних технологій у митній сфері. Сучасне митне законодавство передбачає використання

електронного декларування, автоматизованих систем контролю, обміну інформацією між державними органами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Це сприяє підвищенню прозорості, ефективності та оперативності митного контролю, а також зменшенню адміністративного навантаження на бізнес.

Особливу увагу слід приділити принципам, на яких ґрунтується правове регулювання діяльності органів митного контролю. До таких принципів належать законність, рівність усіх перед законом, недискримінація, презумпція невинуватості суб'єктів господарювання, забезпечення балансу між інтересами держави та бізнесу, а також пріоритет прав і свобод людини. Дотримання цих принципів є необхідною умовою формування ефективної та справедливої системи митного контролю.

Важливим напрямом розвитку правових основ діяльності митних органів є їх адаптація до умов воєнного стану та післявоєнного відновлення. У таких умовах зростає роль митного контролю у забезпеченні національної безпеки, контролі за переміщенням стратегічних товарів, гуманітарної допомоги та військового обладнання. Це потребує вдосконалення правових механізмів регулювання відповідних процесів, підвищення гнучкості та оперативності діяльності митних органів [7, с.185].

Таким чином, правові основи діяльності органів митного контролю в Україні становлять складну багаторівневу систему нормативно-правових актів, яка забезпечує регулювання митних відносин на національному та міжнародному рівнях. Вони визначають організаційні засади функціонування митних органів, встановлюють порядок здійснення митного контролю, закріплюють права та обов'язки його учасників, а також передбачають механізми відповідальності за порушення митного законодавства. Ефективність цієї правової системи є ключовим фактором забезпечення економічної безпеки держави, розвитку зовнішньоекономічної діяльності та інтеграції України до європейського та світового співтовариства.

1.3. Система та структура органів митного контролю України

Система органів митного контролю України є складовою частиною механізму державного управління у сфері митної справи та відіграє ключову роль у забезпеченні реалізації митної політики держави, контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон, а також у захисті економічних інтересів і національної безпеки. Її формування обумовлене необхідністю ефективного функціонування інституційного забезпечення митного контролю, що відповідає як внутрішнім потребам держави, так і міжнародним стандартам.

Інституційною основою системи органів митного контролю є Державна митна служба України, яка виступає центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику. Вона здійснює координацію діяльності митних органів, забезпечує реалізацію норм митного законодавства, організовує та контролює процес здійснення митного контролю, а також виконує функції управління та нагляду у відповідній сфері. Діяльність цього органу спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через відповідного міністра, що забезпечує підзвітність і узгодженість дій у системі виконавчої влади.

Структура Державної митної служби України є багаторівневою та включає центральний апарат, територіальні органи (митниці) та спеціалізовані підрозділи. Центральний апарат виконує функції стратегічного управління, розроблення нормативних актів, методичного забезпечення діяльності митниць, а також координації міжнародного співробітництва. Саме на цьому рівні формуються основні напрями розвитку митної системи, впроваджуються інноваційні підходи до здійснення митного контролю, зокрема цифровізація процесів та застосування ризик-орієнтованих методів.

Наступним рівнем системи є територіальні органи – митниці, які безпосередньо здійснюють митний контроль та митне оформлення товарів і транспортних засобів. Вони функціонують у межах визначених зон

діяльності та забезпечують реалізацію митної політики на регіональному рівні. Митниці виконують широкий спектр завдань, включаючи перевірку документів, огляд товарів, контроль за правильністю визначення митної вартості, класифікації товарів, нарахування та стягнення митних платежів, а також виявлення та припинення порушень митного законодавства [9, с.123].

У структурі митниць важливу роль відіграють митні пости, які є безпосередніми пунктами здійснення митного контролю. Вони розташовані у пунктах пропуску через державний кордон, а також у внутрішніх митних терміналах, де здійснюється оформлення товарів. Саме на цьому рівні відбувається безпосередня взаємодія митних органів із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, що зумовлює необхідність забезпечення високого рівня професіоналізму та оперативності працівників митної служби.

Система органів митного контролю також включає спеціалізовані підрозділи, які виконують окремі функції у сфері митної справи. До таких підрозділів належать, зокрема, підрозділи боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, підрозділи митного аудиту, аналітичні служби, а також інформаційно-технічні підрозділи. Їх діяльність спрямована на підвищення ефективності митного контролю, виявлення ризиків та забезпечення належного рівня безпеки у сфері зовнішньоекономічних відносин.

Особливістю сучасної системи органів митного контролю є її функціональна спрямованість на впровадження ризик-орієнтованого підходу. Це означає, що контрольні заходи зосереджуються на тих операціях, які становлять найбільший ризик порушення законодавства, тоді як для сумлінних суб'єктів господарювання застосовуються спрощені процедури. Такий підхід дозволяє оптимізувати використання ресурсів митних органів, підвищити ефективність контролю та зменшити адміністративне навантаження на бізнес.

Важливим елементом системи митного контролю є взаємодія митних органів з іншими органами державної влади. Зокрема, митні органи тісно

співпрацюють із прикордонною службою, податковими органами, правоохоронними структурами, а також органами, що здійснюють санітарний, ветеринарний, фітосанітарний та екологічний контроль. Така взаємодія забезпечує комплексний підхід до контролю за переміщенням товарів через митний кордон і сприяє підвищенню ефективності державного управління у відповідній сфері.

У контексті євроінтеграційних процесів система органів митного контролю України зазнає суттєвих трансформацій. Зокрема, здійснюється гармонізація її структури та функцій із європейськими стандартами, впроваджуються сучасні інформаційні технології, розвивається інститут уповноваженого економічного оператора, удосконалюються механізми митного аудиту. Це сприяє підвищенню прозорості та ефективності діяльності митних органів, а також створює сприятливі умови для розвитку міжнародної торгівлі.

Слід зазначити, що система органів митного контролю в Україні є динамічною та постійно вдосконалюється відповідно до змін у соціально-економічному середовищі. Зокрема, у період воєнного стану її діяльність адаптується до нових умов, що передбачає посилення контролю за переміщенням стратегічних товарів, гуманітарної допомоги, а також забезпечення безперебійного функціонування логістичних ланцюгів. У таких умовах зростає значення координації між різними органами влади та підвищення ефективності управлінських рішень [8, с. 137].

Аналізуючи структуру органів митного контролю, доцільно звернути увагу на її ієрархічний характер, що передбачає чітке розмежування повноважень між різними рівнями управління. Така структура забезпечує централізоване керівництво та одночасно дозволяє враховувати специфіку регіонального рівня. Водночас ефективність функціонування системи значною мірою залежить від рівня координації між її елементами, а також від професійної підготовки кадрів та матеріально-технічного забезпечення.

Не менш важливим є питання кадрового забезпечення органів митного контролю, яке включає підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників митної служби. Високий рівень професіоналізму кадрів є необхідною умовою ефективного здійснення митного контролю, оскільки саме від компетентності працівників залежить якість прийнятих рішень та рівень дотримання законодавства.

Таким чином, система та структура органів митного контролю України являють собою складну багаторівневу організацію, яка забезпечує реалізацію державної митної політики, здійснення митного контролю та захист економічних інтересів держави. Вона включає центральний орган виконавчої влади, територіальні органи та спеціалізовані підрозділи, які взаємодіють між собою та з іншими державними інституціями. Ефективність функціонування цієї системи є ключовим чинником забезпечення економічної безпеки держави, розвитку зовнішньоекономічної діяльності та інтеграції України у світове економічне співтовариство.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

2.1. Основні функції та повноваження органів митного контролю України

Функціонування органів митного контролю України характеризується багатогранністю їх діяльності, що обумовлена складністю завдань, які стоять перед державою у сфері регулювання зовнішньоекономічних відносин, забезпечення економічної безпеки та наповнення державного бюджету. Основні функції та повноваження митних органів визначаються положеннями Митного кодексу України, а також іншими нормативно-правовими актами, які регламентують їх діяльність. У системі державного управління ці органи виконують як контрольні, так і регулятивні, правоохоронні, сервісні та аналітичні функції, що у своїй сукупності забезпечують комплексний вплив держави на зовнішньоекономічні процеси.

Однією з ключових функцій органів митного контролю є контрольна функція, яка полягає у здійсненні комплексу заходів, спрямованих на забезпечення дотримання вимог митного законодавства при переміщенні товарів, транспортних засобів та інших об'єктів через митний кордон України. У рамках цієї функції митні органи здійснюють перевірку документів, огляд товарів і транспортних засобів, контроль правильності визначення митної вартості, класифікації товарів згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності, а також перевірку дотримання заборон і обмежень, встановлених законодавством. Контрольна функція є базовою, оскільки саме вона забезпечує законність у сфері митної справи та запобігає порушенням митних правил.

Невід'ємною складовою діяльності митних органів є фіскальна функція, яка полягає у забезпеченні надходжень до державного бюджету шляхом справляння митних платежів. Органи митного контролю здійснюють

нарахування та стягнення мит, податку на додану вартість при імпорті, акцизного податку, а також інших обов'язкових платежів, передбачених законодавством. У цьому контексті важливу роль відіграє взаємодія митних органів з Державною митною службою України як центральним органом, що забезпечує єдність митної політики та координацію діяльності митниць. Фіскальна функція митних органів має важливе значення для фінансової стабільності держави, оскільки значна частина бюджетних надходжень формується саме за рахунок митних платежів.

Регулятивна функція органів митного контролю проявляється у впливі на структуру та обсяги зовнішньоекономічних операцій. Через механізми митного тарифного та нетарифного регулювання держава може стимулювати або обмежувати ввезення чи вивезення певних товарів, захищати національного виробника, забезпечувати збалансованість платіжного балансу. Митні органи реалізують цю функцію шляхом контролю за дотриманням режимів ліцензування, квотування, сертифікації, а також застосування спеціальних заходів, передбачених законодавством [14, с.108].

Важливе місце у системі функцій митних органів займає правоохоронна функція, яка спрямована на виявлення, попередження та припинення порушень митного законодавства. У межах цієї функції митні органи здійснюють боротьбу з контрабандою, незаконним переміщенням товарів, валютних цінностей, наркотичних засобів, зброї та інших предметів, обіг яких обмежено або заборонено. Вони мають повноваження складати протоколи про порушення митних правил, проводити адміністративні розслідування, а також взаємодіяти з іншими правоохоронними органами у межах кримінальних проваджень. Реалізація правоохоронної функції є важливою складовою забезпечення економічної та національної безпеки держави.

Окремої уваги заслуговує сервісна функція митних органів, яка в сучасних умовах набуває дедалі більшого значення. Вона полягає у створенні сприятливих умов для здійснення зовнішньоекономічної діяльності,

спрощенні митних процедур, наданні консультацій суб'єктам господарювання, а також забезпеченні прозорості та передбачуваності митного контролю. У рамках цієї функції активно впроваджуються електронні сервіси, зокрема електронне декларування, автоматизовані системи обробки інформації, що дозволяє значно скоротити час митного оформлення та зменшити адміністративні бар'єри.

Аналітична функція митних органів полягає у зборі, обробці та аналізі інформації про зовнішньоекономічні операції, що здійснюються через митний кордон. Отримані дані використовуються для формування митної статистики, прогнозування розвитку зовнішньої торгівлі, виявлення ризиків порушення законодавства та прийняття управлінських рішень. У сучасних умовах особливого значення набуває застосування систем управління ризиками, які дозволяють підвищити ефективність митного контролю шляхом концентрації ресурсів на найбільш ризикованих операціях.

Що стосується повноважень органів митного контролю, то вони охоплюють широкий спектр прав та обов'язків, необхідних для виконання покладених на них функцій. Зокрема, митні органи мають право здійснювати митний огляд товарів і транспортних засобів, перевіряти документи, що подаються для митного оформлення, вимагати від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності необхідну інформацію та документи, застосовувати технічні засоби митного контролю, а також проводити перевірки після завершення митного оформлення (митний аудит).

Важливим повноваженням митних органів є право на застосування заходів забезпечення дотримання митного законодавства, зокрема затримання товарів, накладення арешту, вилучення предметів правопорушення, а також накладення штрафів. Ці заходи спрямовані на запобігання порушенням та забезпечення виконання встановлених правил. Водночас реалізація таких повноважень повинна здійснюватися з дотриманням принципів законності, пропорційності та недискримінації.

Суттєвим елементом повноважень митних органів є здійснення міжнародного співробітництва у сфері митної справи. Це включає обмін інформацією з митними органами інших держав, участь у міжнародних організаціях, зокрема у діяльності Всесвітня митна організація, а також виконання міжнародних договорів України. Таке співробітництво сприяє підвищенню ефективності боротьби з митними правопорушеннями та гармонізації митних процедур.

У сучасних умовах функції та повноваження митних органів зазнають трансформації під впливом цифровізації та євроінтеграційних процесів. Зокрема, впровадження інформаційних технологій дозволяє автоматизувати значну частину митних процедур, зменшити людський фактор та підвищити прозорість діяльності митних органів. Крім того, гармонізація законодавства з нормами Європейського Союзу сприяє впровадженню нових підходів до організації митного контролю, зокрема інституту уповноваженого економічного оператора та постмитного аудиту.

Особливого значення функції та повноваження митних органів набувають в умовах воєнного стану, коли зростає необхідність забезпечення контролю за переміщенням стратегічних товарів, гуманітарної допомоги та військового обладнання. У таких умовах митні органи виконують не лише економічні, але й безпекові функції, що підвищує їх роль у системі державного управління.

Таким чином, основні функції та повноваження органів митного контролю України формують цілісну систему, спрямовану на забезпечення ефективного функціонування митної справи, захист економічних інтересів держави та сприяння розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Їх реалізація забезпечує баланс між необхідністю здійснення державного контролю та створенням сприятливих умов для бізнесу, що є важливою передумовою сталого розвитку економіки України.

2.2. Аналіз сучасного стану діяльності органів митного контролю в Україні

Сучасний стан діяльності органів митного контролю України характеризується поєднанням трансформаційних процесів, обумовлених як внутрішніми реформами, так і зовнішніми чинниками, зокрема євроінтеграційним курсом держави та функціонуванням у складних умовах воєнного стану. У цьому контексті діяльність Державна митна служба України демонструє як позитивні тенденції розвитку, так і наявність системних проблем, що потребують подальшого вирішення.

Однією з ключових характеристик сучасного етапу функціонування митних органів є їх реформування та інституційне оновлення. Зокрема, 2025 рік став періодом глибоких змін, спрямованих на інтеграцію України до європейського митного простору, удосконалення організаційної структури та підвищення ефективності виконання функцій митного контролю. Водночас ці процеси відбуваються в умовах воєнного стану, що суттєво ускладнює діяльність митних органів, оскільки потребує одночасного виконання як економічних, так і безпекових завдань.

Аналізуючи сучасний стан діяльності митних органів, доцільно відзначити позитивну динаміку у сфері фіскальної ефективності. Митні органи залишаються одним із ключових джерел наповнення державного бюджету. Зокрема, за офіційними даними, лише за один місяць 2024 року до бюджету було спрямовано понад 51 млрд грн митних платежів, що свідчить про значний фіскальний потенціал митної системи. Це підтверджує важливу роль митного контролю у забезпеченні фінансової стабільності держави, особливо в умовах економічних викликів.

Поряд із фіскальною функцією, важливим показником ефективності діяльності митних органів є рівень довіри з боку бізнесу. За результатами досліджень 2025 року, спостерігається позитивна тенденція щодо підвищення оцінки діяльності митниці суб'єктами зовнішньоекономічної

діяльності. Так, частка підприємств, які вважають митницю ефективною, становить понад 60%, тоді як рівень критичних оцінок значно зменшився. Крім того, відзначається зниження рівня сприйняття корупції та підвищення прозорості діяльності митних органів, що є важливим показником результативності антикорупційних заходів.

Водночас аналіз сучасного стану діяльності органів митного контролю свідчить про значну роль цифровізації у підвищенні ефективності їх функціонування. Упродовж останніх років в Україні активно впроваджуються електронні сервіси, такі як «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», електронний кабінет суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, система NCTS (New Computerized Transit System), а також електронна черга на кордоні. Ці інструменти сприяють зменшенню адміністративних бар'єрів, підвищенню прозорості митних процедур та оптимізації взаємодії між державою і бізнесом. Цифровізація також дозволяє мінімізувати контакт між посадовими особами та суб'єктами господарювання, що є важливим фактором у боротьбі з корупцією.

Разом із тим, незважаючи на досягнуті результати, у діяльності митних органів зберігається низка проблемних аспектів. Однією з ключових проблем є нерівномірність технічного оснащення митниць, що призводить до різного рівня ефективності митного контролю у різних регіонах. Хоча у 2025 році було відзначено покращення технічного забезпечення, включаючи використання скануючих систем та інших сучасних засобів контролю, загальний рівень технічної модернізації залишається недостатнім [23, с.157].

Іншою суттєвою проблемою є недосконалість нормативно-правової бази, що проявляється у наявності прогалин та суперечностей у законодавстві. Це ускладнює практичну діяльність митних органів та створює додаткові ризики для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. У цьому контексті важливим кроком є розробка нового митного законодавства, спрямованого на гармонізацію з нормами Європейського Союзу та усунення існуючих недоліків.

Особливого значення набуває аналіз діяльності митних органів в умовах воєнного стану. Війна суттєво трансформувала характер ризиків, з якими стикається митна система. До традиційних загроз, таких як контрабанда та ухилення від сплати митних платежів, додалися нові виклики, пов'язані з незаконним переміщенням зброї, гуманітарних вантажів, а також необхідністю забезпечення безперебійного функціонування логістичних ланцюгів. Це потребує від митних органів підвищення рівня оперативності, гнучкості та координації з іншими державними інституціями.

Важливим аспектом сучасного стану діяльності митних органів є їх інтеграція у міжнародні митні системи. Україна активно впроваджує європейські стандарти митного контролю, що передбачає адаптацію законодавства, розвиток інформаційних систем та розширення міжнародного співробітництва. У цьому контексті особливу роль відіграє інтеграція національних митних IT-систем з європейськими, що дозволяє забезпечити обмін інформацією в режимі реального часу та підвищити ефективність контролю.

Аналізуючи сучасний стан діяльності митних органів, слід також звернути увагу на кадровий аспект. Незважаючи на проведені реформи, проблема кадрового забезпечення залишається актуальною. Вона включає як питання професійної підготовки працівників, так і необхідність підвищення рівня їх доброчесності. У цьому контексті важливу роль відіграють антикорупційні заходи, спрямовані на запобігання зловживанням та підвищення довіри до митних органів.

Крім того, значною проблемою залишається недостатній рівень взаємодії між митними органами та іншими державними інституціями. Хоча останніми роками спостерігається позитивна динаміка у розвитку міжвідомчої співпраці, зокрема у рамках впровадження принципу «єдиного вікна», все ще існує потреба у вдосконаленні механізмів обміну інформацією та координації дій.

Таким чином, сучасний стан діяльності органів митного контролю України характеризується суперечливістю: з одного боку, спостерігається прогрес у реформуванні, цифровізації та підвищенні ефективності митної системи, з іншого – зберігаються системні проблеми, пов'язані з технічним забезпеченням, нормативно-правовою базою, кадровими питаннями та впливом воєнного стану. Подальший розвиток митної системи України потребує комплексного підходу, спрямованого на усунення існуючих недоліків, впровадження сучасних технологій та поглиблення інтеграції до європейського митного простору.

2.3. Проблеми та виклики у функціонуванні органів митного контролю

Функціонування органів митного контролю України в сучасних умовах характеризується наявністю комплексу системних проблем і викликів, які істотно впливають на ефективність реалізації митної політики держави, забезпечення економічної безпеки та розвиток зовнішньоекономічної діяльності. Ці проблеми мають як інституційний, так і організаційний, правовий, технологічний та кадровий характер, а їх вирішення потребує комплексного підходу, що враховує як внутрішні реформи, так і міжнародні зобов'язання України.

Однією з ключових проблем у діяльності митних органів є недостатній рівень ефективності протидії митним правопорушенням, зокрема контрабанді та ухиленню від сплати митних платежів. Незважаючи на наявність розвиненої нормативно-правової бази, у практичній площині продовжують фіксуватися випадки незаконного переміщення товарів через митний кордон, заниження митної вартості, використання схем фіктивного імпорту та експорту. Це свідчить про недосконалість механізмів контролю та недостатню результативність ризик-орієнтованої системи, яка повинна мінімізувати подібні порушення.

Суттєвим викликом є також проблема корупційних ризиків у системі митного контролю. Історично митна сфера в багатьох країнах, у тому числі й в Україні, залишається однією з найбільш уразливих до корупційних проявів через високий рівень взаємодії з бізнесом, значні фінансові потоки та дискреційні повноваження посадових осіб. Хоча в останні роки було запроваджено низку антикорупційних заходів, зокрема цифровізацію процедур, електронне декларування та автоматизовану систему управління ризиками, проблема повністю не усунена. Це негативно впливає на рівень довіри бізнесу до митних органів та загальну ефективність їх діяльності.

Окремою проблемою є недосконалість нормативно-правового регулювання митної справи. Хоча базовим актом у цій сфері є Митний кодекс України, на практиці існує значна кількість підзаконних актів, інструкцій і роз'яснень, які іноді суперечать один одному або створюють правову невизначеність. Це ускладнює застосування митного законодавства, створює простір для різного тлумачення норм і, як наслідок, підвищує ризики зловживань. Крім того, процес гармонізації законодавства з нормами Європейського Союзу триває, але ще не досяг завершеної стадії, що також створює певні розбіжності у правозастосуванні.

Важливим викликом є недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення митних органів. Незважаючи на певні позитивні зрушення у напрямі модернізації, значна частина пунктів пропуску через державний кордон все ще потребує оновлення технічної бази, зокрема скануючих систем, вагового контролю, засобів ідентифікації товарів та транспортних засобів. Це обмежує можливості оперативного та ефективного здійснення митного контролю, особливо в умовах зростання товаропотоків та ускладнення логістичних маршрутів.

Не менш суттєвою проблемою є кадрове забезпечення органів митного контролю. Ефективність їх діяльності значною мірою залежить від професійного рівня, доброчесності та мотивації персоналу. Водночас у митній службі зберігаються виклики, пов'язані з плинністю кадрів,

недостатнім рівнем оплати праці, потребою у системному підвищенні кваліфікації та адаптації персоналу до сучасних технологічних змін. Особливої актуальності набуває питання формування нової управлінської культури, орієнтованої на сервісність, прозорість та відповідальність.

Серйозним викликом для системи митного контролю є також вплив воєнного стану, який суттєво змінив умови функціонування митних органів. З одного боку, збільшився обсяг завдань, пов'язаних із забезпеченням безпеки держави, контролем за переміщенням стратегічних товарів, гуманітарної допомоги, військових вантажів. З іншого боку, виникли додаткові ризики, пов'язані з руйнуванням логістичної інфраструктури, зміною маршрутів перевезень, збільшенням навантаження на окремі пункти пропуску та необхідністю швидкої адаптації до кризових умов. Це вимагає від митних органів високого рівня гнучкості, координації та оперативного прийняття рішень.

Інституційним викликом є також недостатній рівень міжвідомчої взаємодії. Ефективний митний контроль потребує тісної координації між митними органами, прикордонною службою, податковими органами, правоохоронними структурами та іншими державними інституціями. Проте на практиці така взаємодія не завжди є достатньо ефективною через різницю у функціональних повноваженнях, інформаційних системах та адміністративних процедурах. Це ускладнює оперативний обмін даними та знижує ефективність спільних заходів.

Ще одним важливим викликом є необхідність подальшої цифровізації митних процесів. Хоча в Україні впроваджено низку сучасних електронних систем, зокрема електронне декларування та систему управління ризиками, рівень інтеграції інформаційних ресурсів між різними органами державної влади залишається недостатнім. Це обмежує можливості повного автоматизованого аналізу даних і підвищує залежність від людського фактору, що, у свою чергу, може створювати ризики помилок або зловживань.

Також слід відзначити проблему адаптації митної системи до європейських стандартів. Хоча Україна здійснює активні кроки у напрямі імплементації норм ЄС, процес гармонізації є складним і тривалим. Він вимагає не лише змін у законодавстві, але й трансформації інституційної структури, впровадження нових підходів до управління, а також зміни філософії митного контролю від каральної до сервісно-ризик-орієнтованої моделі.

Окремо слід звернути увагу на проблему надмірного адміністративного навантаження на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Незважаючи на спроби спрощення процедур, у практиці митного оформлення все ще існує значна кількість формальностей, які ускладнюють і уповільнюють процес переміщення товарів. Це негативно впливає на конкурентоспроможність української економіки та інвестиційну привабливість держави.

Таким чином, проблеми та виклики у функціонуванні органів митного контролю України є багатовимірними та взаємопов'язаними. Вони охоплюють як внутрішньоінституційні аспекти (кадрові, технічні, організаційні), так і зовнішні фактори (воєнний стан, євроінтеграційні процеси, глобалізація торгівлі). Подолання цих викликів потребує системного підходу, спрямованого на модернізацію митної служби, вдосконалення законодавства, посилення антикорупційних заходів, розвиток цифрових технологій та поглиблення міжнародного співробітництва. Лише за умови комплексного вирішення зазначених проблем можливо забезпечити ефективне функціонування митного контролю як важливого елемента державного управління та економічної безпеки України.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

3.1. Зарубіжний досвід організації митного контролю та можливості його імплементації в Україні

У сучасних умовах глобалізації економічних процесів та активного розвитку міжнародної торгівлі особливого значення набуває вивчення зарубіжного досвіду організації митного контролю, який дозволяє визначити ефективні моделі функціонування митних систем та адаптувати їх до національних умов. Для України, яка перебуває на етапі глибокої трансформації митної системи та інтеграції до європейського економічного простору, аналіз міжнародної практики є важливим джерелом удосконалення діяльності органів митного контролю, підвищення їх ефективності та наближення до стандартів Європейського Союзу [25].

Однією з найбільш розвинених моделей митного адміністрування є система Європейського Союзу, яка базується на уніфікованих підходах до митного регулювання, високому рівні цифровізації та застосуванні ризик-орієнтованих методів контролю. У країнах ЄС митний контроль здійснюється відповідно до положень Митного кодексу Європейського Союзу, який передбачає гармонізовані процедури митного оформлення, використання електронних систем обміну даними та мінімізацію фізичного втручання у товаропотоки. Ключовою особливістю є орієнтація на попередній аналіз ризиків, що дозволяє зосереджувати контрольні заходи лише на потенційно небезпечних операціях, забезпечуючи при цьому максимальне спрощення процедур для добросовісних учасників зовнішньоекономічної діяльності.

Особливої уваги заслуговує досвід Німеччини, де митна система функціонує як високотехнологічний адміністративний механізм, інтегрований у загальну систему державного управління. Німецька митна служба активно використовує цифрові платформи для обробки митних

декларацій, автоматизовані системи контролю та аналітики, а також тісно взаємодіє з податковими та правоохоронними органами. Важливою рисою є високий рівень професійної підготовки митних службовців та чітке розмежування їх функцій, що забезпечує ефективність та прозорість діяльності.

Не менш показовим є досвід Франції, де митний контроль поєднує фіскальні, правоохоронні та сервісні функції. Французька митна адміністрація активно застосовує принцип «одного вікна», що дозволяє суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності подавати всі необхідні документи через єдину електронну систему. Крім того, значна увага приділяється боротьбі з контрабандою та захисту внутрішнього ринку, що реалізується через використання сучасних технологій сканування та аналітики великих даних.

Цікавим є також досвід США, де митний контроль здійснюється у межах системи U.S. Customs and Border Protection. Особливістю американської моделі є інтеграція митного та прикордонного контролю в єдину структуру, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до безпеки кордонів. У США широко застосовуються автоматизовані системи попереднього аналізу даних про вантажі та пасажирів, що дозволяє виявляти потенційні ризики ще до прибуття товарів на територію держави [24].

У країнах Азії, зокрема в Японії та Сінгапурі, митний контроль характеризується високим рівнем цифровізації та максимальною автоматизацією процедур. Наприклад, у Сінгапурі функціонує одна з найефективніших систем електронного митного адміністрування у світі – TradeNet, яка дозволяє оформлювати митні декларації в режимі реального часу. Японія, у свою чергу, активно використовує штучний інтелект та аналітичні системи для оцінки митних ризиків, що значно підвищує точність контролю та зменшує час оформлення вантажів.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що ключовими тенденціями розвитку сучасних митних систем є цифровізація, автоматизація процесів,

застосування ризик-орієнтованого підходу, інтеграція інформаційних систем та посилення міжнародного співробітництва. Саме ці елементи формують основу ефективного митного адміністрування у розвинених країнах і можуть бути адаптовані в українських умовах.

Для України імплементація зарубіжного досвіду є особливо актуальною у контексті євроінтеграційних процесів та виконання зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Одним із ключових напрямів є подальша цифровізація митних процедур, зокрема розширення функціоналу електронного декларування, впровадження повноцінної системи «єдиного вікна» та інтеграція національних інформаційних систем із європейськими базами даних.

Важливим напрямом імплементації зарубіжного досвіду є вдосконалення системи управління ризиками. Як показує практика країн ЄС та США, ефективна система ризик-менеджменту дозволяє значно підвищити результативність митного контролю, зменшити час оформлення вантажів та мінімізувати адміністративне навантаження на бізнес. В Україні необхідно продовжувати розвиток аналітичних інструментів, які дозволяють автоматично виявляти ризикові операції на основі великих масивів даних [6].

Ще одним важливим напрямом є посилення інституційної спроможності митних органів. Зарубіжний досвід свідчить, що ефективність митної системи значною мірою залежить від рівня професійної підготовки персоналу, прозорості процедур та чіткої організаційної структури. В Україні доцільно впроваджувати системи безперервного навчання митників, підвищення кваліфікації, а також удосконалення механізмів добору кадрів на основі професійних та етичних критеріїв.

Окремої уваги потребує розвиток міжнародного співробітництва у сфері митної справи. Участь у діяльності Всесвітньої митної організації, обмін інформацією з митними адміністраціями інших країн, а також спільні операції з протидії митним правопорушенням є важливими інструментами підвищення ефективності національної митної системи. Для України це

особливо актуально в умовах боротьби з транснаціональною контрабандою та необхідності забезпечення безпеки кордонів.

Крім того, доцільним є впровадження практики інституту уповноваженого економічного оператора, який широко використовується в країнах ЄС. Цей інститут передбачає надання добросовісним підприємствам спрощених митних процедур у разі відповідності встановленим критеріям надійності. Його запровадження в Україні сприятиме зменшенню адміністративного навантаження на бізнес та підвищенню ефективності митного контролю.

Важливим аспектом імплементації зарубіжного досвіду є також розвиток технічної інфраструктури митних органів. Сюди входить впровадження сучасних скануючих систем, автоматизованих пунктів пропуску, систем відеоспостереження та аналітики даних. Такі технології широко використовуються в країнах ЄС та Азії і дозволяють значно підвищити швидкість і точність митного контролю [25].

Таким чином, зарубіжний досвід організації митного контролю демонструє високий рівень ефективності моделей, що базуються на цифровізації, ризик-орієнтованому підході, міжнародній інтеграції та сервісній орієнтації. Його імплементація в Україні є об'єктивною необхідністю, зумовленою процесами євроінтеграції, глобалізації та сучасними викликами безпеки. Адаптація найкращих міжнародних практик дозволить підвищити ефективність діяльності органів митного контролю, забезпечити прозорість митних процедур та зміцнити економічну безпеку держави.

3.2. Шляхи вдосконалення діяльності органів митного контролю в Україні

Вдосконалення діяльності органів митного контролю в Україні є одним із пріоритетних напрямів реформування системи державного управління у сфері митної справи, що зумовлено необхідністю підвищення ефективності зовнішньоекономічного регулювання, забезпечення економічної безпеки держави та гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами. Сучасні виклики, пов'язані з глобалізацією, цифровізацією економіки, воєнним станом та зростанням обсягів міжнародної торгівлі, вимагають комплексного підходу до модернізації митної системи, який охоплює правові, організаційні, технологічні та кадрові аспекти.

Одним із ключових напрямів вдосконалення є подальша цифровізація митних процедур та розширення використання інформаційних технологій у діяльності митних органів. Сучасний етап розвитку митної справи передбачає перехід від традиційних паперових процедур до повністю електронного документообігу, що забезпечує швидкість, прозорість та мінімізацію людського фактору. У цьому контексті важливого значення набуває розвиток електронного декларування, удосконалення системи «єдиного вікна», а також інтеграція національних інформаційних систем із міжнародними митними базами даних. Такі заходи дозволяють скоротити час митного оформлення, зменшити адміністративні бар'єри та підвищити ефективність контролю [4, с.240].

Особливе значення має впровадження сучасних аналітичних інструментів та технологій штучного інтелекту для вдосконалення системи управління ризиками. Ризик-орієнтований підхід є одним із найефективніших інструментів сучасного митного адміністрування, який дозволяє зосередити контрольні заходи на операціях з підвищеним рівнем ризику, одночасно спрощуючи процедури для добросовісних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Розвиток таких систем потребує створення єдиної аналітичної

платформи, що забезпечуватиме обробку великих масивів даних, виявлення аномалій та прогнозування потенційних порушень митного законодавства.

Важливим напрямом вдосконалення діяльності митних органів є реформування нормативно-правової бази. Хоча основою митного регулювання є Митний кодекс України, існуюча система підзаконних актів потребує систематизації та узгодження з метою усунення правових колізій і підвищення рівня правової визначеності. Необхідним є також подальше наближення митного законодавства України до норм Європейського Союзу в рамках виконання положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Гармонізація правової бази сприятиме створенню єдиних правил митного адміністрування, що відповідають міжнародним стандартам, та підвищенню інвестиційної привабливості держави [17, с.36].

Суттєвим напрямом реформування є інституційне зміцнення митної служби та підвищення ефективності управлінської структури. У цьому контексті важливо забезпечити чіткий розподіл функцій між центральним апаратом та територіальними органами Державна митна служба України, що дозволить уникнути дублювання повноважень та підвищити оперативність прийняття рішень. Також необхідно впроваджувати сучасні моделі управління, орієнтовані на результативність, прозорість та підзвітність.

Окремої уваги потребує вдосконалення кадрової політики у сфері митного контролю. Ефективність діяльності митних органів значною мірою залежить від рівня професійної підготовки, доброчесності та мотивації персоналу. У цьому зв'язку доцільним є впровадження системи безперервного професійного навчання, регулярного підвищення кваліфікації, а також використання сучасних методів оцінювання діяльності працівників. Важливим є також посилення антикорупційних механізмів, зокрема шляхом підвищення рівня заробітної плати, цифровізації процесів та мінімізації прямого контакту між посадовими особами та суб'єктами господарювання.

Значним напрямом вдосконалення є розвиток міжнародного співробітництва у сфері митної справи. Участь України у діяльності

Всесвітня митна організація та співпраця з митними адміністраціями інших держав дозволяє запозичувати передовий досвід, гармонізувати процедури та підвищувати ефективність боротьби з транснаціональними митними правопорушеннями. Особливого значення набуває обмін інформацією в режимі реального часу, проведення спільних операцій та впровадження міжнародних стандартів митного контролю.

Важливим елементом вдосконалення є модернізація матеріально-технічної бази митних органів. Це включає впровадження сучасних скануючих систем, автоматизованих комплексів огляду вантажів, систем відеоспостереження та інтелектуальних засобів контролю. Використання таких технологій дозволяє значно підвищити ефективність митного контролю, зменшити час проходження митних процедур та мінімізувати можливості для порушень [22, с.101].

Також необхідним є розвиток інституту партнерства між митними органами та бізнесом. У сучасних умовах митниця повинна виступати не лише як контрольний орган, але й як сервісна структура, що сприяє розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Впровадження інституту уповноваженого економічного оператора, розширення консультаційних послуг, а також підвищення рівня прозорості процедур сприятимуть формуванню довіри між державою та бізнесом.

Окремим напрямом вдосконалення є посилення аналітичної складової діяльності митних органів. Розвиток систем збору та обробки статистичних даних дозволить більш ефективно планувати контрольні заходи, прогнозувати зовнішньоекономічні тенденції та виявляти потенційні ризики. У цьому контексті важливо створити інтегровану інформаційну систему, яка об'єднає дані різних державних органів та забезпечить їх ефективне використання.

Не менш важливим є адаптація митної системи до умов воєнного стану та післявоєнного відновлення. Це передбачає підвищення гнучкості митних процедур, забезпечення безперебійного функціонування пунктів пропуску, а

також посилення контролю за переміщенням стратегічно важливих товарів і гуманітарних вантажів. У таких умовах митні органи повинні забезпечувати баланс між безпековими вимогами та необхідністю підтримки економічної активності.

Таким чином, шляхи вдосконалення діяльності органів митного контролю України охоплюють широкий спектр заходів, спрямованих на цифровізацію, інституційне зміцнення, реформування законодавства, підвищення кадрового потенціалу, розвиток міжнародного співробітництва та модернізацію матеріально-технічної бази. Комплексна реалізація цих заходів дозволить підвищити ефективність митного контролю, забезпечити відповідність міжнародним стандартам та зміцнити економічну безпеку держави в умовах сучасних викликів.

3.3. Перспективи розвитку системи митного контролю в умовах євроінтеграції

Перспективи розвитку системи митного контролю в Україні нерозривно пов'язані з процесами європейської інтеграції, які визначають стратегічний вектор реформування державного управління у сфері митної справи. Євроінтеграційний курс України передбачає не лише формальне наближення національного законодавства до норм Європейського Союзу, але й глибинну трансформацію інституційної, організаційної та функціональної моделі митного контролю. У цьому контексті митна система України повинна поступово еволюціонувати від традиційної контрольної моделі до сучасної сервісно-орієнтованої, цифровізованої та ризик-орієнтованої системи, що відповідає стандартам ЄС [23, с.158].

Одним із ключових напрямів перспективного розвитку є повна гармонізація митного законодавства України з правовою системою Європейського Союзу. Центральне значення у цьому процесі має адаптація

положень Митного кодексу України до вимог європейського митного права, що передбачає уніфікацію процедур митного оформлення, впровадження єдиних підходів до класифікації товарів, визначення митної вартості та адміністрування митних платежів. Важливою складовою цього процесу є імплементація положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка встановлює зобов'язання щодо поступового наближення української митної системи до стандартів ЄС та створення умов для інтеграції до єдиного митного простору.

У перспективі значного розвитку набуде цифровізація митного контролю, яка є одним із базових принципів функціонування сучасних митних адміністрацій у країнах Європейського Союзу. Перехід до повністю електронного митного адміністрування передбачає розвиток системи електронного декларування, впровадження безпаперових технологій, автоматизацію процесів митного оформлення та розширення використання цифрових платформ для взаємодії між митними органами та бізнесом. Особливого значення набуває інтеграція національних інформаційних систем із європейськими, зокрема з системами обміну митною інформацією ЄС, що дозволить забезпечити оперативний обмін даними та підвищити рівень прозорості митних процедур.

Важливим перспективним напрямом є подальший розвиток системи управління митними ризиками. У європейській практиці саме ризик-орієнтований підхід є основою митного контролю, що дозволяє мінімізувати фізичні перевірки та зосередити ресурси на найбільш ризикових операціях. Для України впровадження передових моделей ризик-менеджменту означає необхідність розвитку аналітичних центрів, використання технологій штучного інтелекту та великих даних, а також створення єдиної інтегрованої бази даних для аналізу митної інформації. Це дозволить підвищити точність виявлення порушень та одночасно спростити процедури для сумлінних учасників зовнішньоекономічної діяльності [19, с.298].

У контексті євроінтеграції важливого значення набуває інституційне наближення митної служби України до моделей, що функціонують у державах Європейського Союзу. Йдеться про вдосконалення організаційної структури Державна митна служба України, підвищення рівня її автономності, професіоналізації та ефективності управління. Європейський досвід свідчить, що успішні митні адміністрації характеризуються високим рівнем інституційної стабільності, чітким розмежуванням функцій та мінімізацією політичного впливу на оперативну діяльність. Впровадження таких підходів в Україні сприятиме підвищенню довіри до митної системи та її передбачуваності.

Перспективним напрямом розвитку є також розширення інституту уповноваженого економічного оператора, який є одним із ключових елементів європейської митної системи. Цей інститут передбачає надання підприємствам, що відповідають визначеним критеріям надійності, спрощених митних процедур, включаючи мінімальний рівень контролю та пріоритетне митне оформлення. Розвиток цього механізму в Україні сприятиме створенню сприятливого бізнес-середовища, зменшенню адміністративного навантаження та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки [21, с.769].

У перспективі значно посилиться роль міжнародного співробітництва у сфері митного контролю. Україна поступово інтегрується до глобальної системи митного адміністрування, що передбачає активну взаємодію з Всесвітня митна організація, а також з митними адміністраціями країн ЄС та інших партнерів. Така співпраця включає обмін інформацією, проведення спільних операцій, гармонізацію процедур та впровадження міжнародних стандартів. У перспективі це дозволить створити єдиний інформаційний простір у сфері митного контролю, що є важливою умовою ефективної боротьби з транснаціональною злочинністю та контрабандою.

Не менш важливим напрямом є розвиток сервісної функції митних органів, що відповідає європейській моделі «сервісної держави». У цьому

контексті митниці повинна трансформуватися з переважно контрольного органу в інституцію, орієнтовану на обслуговування бізнесу та сприяння міжнародній торгівлі. Це передбачає спрощення процедур, підвищення рівня прозорості, розширення консультаційних послуг, а також розвиток електронних сервісів для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Окрему увагу слід приділити перспективам розвитку кадрового потенціалу митної служби. Євроінтеграційні процеси вимагають формування нової професійної культури митників, яка базується на принципах доброчесності, професіоналізму, прозорості та орієнтації на результат. У цьому зв'язку важливим є впровадження сучасних систем навчання та підвищення кваліфікації, а також використання європейських освітніх стандартів у підготовці фахівців митної справи.

Перспективи розвитку митного контролю також пов'язані з удосконаленням технічної інфраструктури та логістичних процесів. У майбутньому очікується широке впровадження автоматизованих пунктів пропуску, інтелектуальних систем контролю, технологій блокчейн для відстеження товаропотоків, а також систем дистанційного митного контролю. Це дозволить значно підвищити швидкість та точність митних процедур, а також мінімізувати ризики порушень [11, с.88].

Умови євроінтеграції також передбачають необхідність підвищення рівня прозорості та підзвітності діяльності митних органів. Це досягається через впровадження відкритих даних, публічної звітності, цифрових платформ моніторингу діяльності митниці та механізмів громадського контролю. Такі заходи сприятимуть підвищенню довіри суспільства до митної системи та зменшенню корупційних ризиків.

Таким чином, перспективи розвитку системи митного контролю України в умовах євроінтеграції характеризуються глибокою трансформацією її правової, інституційної та технологічної основи. Основними напрямками є гармонізація законодавства з нормами ЄС, цифровізація митних процедур, розвиток ризик-орієнтованого підходу,

інституційне зміцнення митної служби, розширення міжнародного співробітництва та формування сервісної моделі митного адміністрування. Реалізація цих заходів дозволить забезпечити ефективне функціонування митного контролю, його відповідність європейським стандартам та інтеграцію України до єдиного митного простору Європейського Союзу.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження теоретичних, практично-аналітичних та перспективних аспектів функціонування органів митного контролю України встановлено, що митний контроль є складним багаторівневим явищем, яке поєднує правові, організаційні та управлінські механізми державного впливу на сферу зовнішньоекономічної діяльності.

У першому розділі роботи було розкрито теоретичні засади діяльності органів митного контролю в Україні. Визначено, що митний контроль у системі державного управління виступає важливим інструментом забезпечення економічної безпеки держави, регулювання зовнішньої торгівлі та наповнення державного бюджету. Проаналізовано його сутність як комплексу заходів, спрямованих на дотримання митного законодавства при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон. Встановлено, що правову основу діяльності митних органів становить система нормативно-правових актів, центральне місце серед яких займає Митний кодекс України, а також інші закони та підзаконні акти, що регулюють митні відносини. Окремо охарактеризовано систему та структуру органів митного контролю, яка представлена центральним органом виконавчої влади – Державна митна служба України, її територіальними органами та спеціалізованими підрозділами, що забезпечують реалізацію митної політики держави.

У другому розділі досліджено практично-аналітичні аспекти функціонування митних органів. Встановлено, що основними функціями органів митного контролю є контрольна, фіскальна, правоохоронна, регулятивна, сервісна та аналітична функції, реалізація яких забезпечує комплексний вплив на сферу зовнішньоекономічної діяльності. Проведений аналіз сучасного стану діяльності митних органів засвідчив наявність позитивних тенденцій, зокрема зростання ефективності надходжень до бюджету, підвищення рівня цифровізації та поступове зростання довіри

бізнесу до митної системи. Водночас виявлено низку проблем і викликів, серед яких корупційні ризики, недосконалість нормативно-правового регулювання, технічна нерівномірність оснащення митниць, кадрові проблеми та вплив воєнного стану, що ускладнює стабільне функціонування митної системи.

У третьому розділі визначено напрями вдосконалення діяльності органів митного контролю України з урахуванням зарубіжного досвіду та євроінтеграційного курсу держави. Дослідження міжнародної практики показало, що найбільш ефективними є моделі митного адміністрування, які базуються на цифровізації, ризик-орієнтованому підході, сервісній орієнтації та високому рівні міжнародної інтеграції. Обґрунтовано необхідність імплементації європейських стандартів митного контролю, подальшої гармонізації законодавства з нормами ЄС, розвитку електронних митних систем, удосконалення управління ризиками та розширення міжнародного співробітництва. Окреслено перспективи розвитку митної системи України в умовах євроінтеграції, що передбачають її трансформацію у сучасну, прозору та ефективну інституцію, орієнтовану на підтримку зовнішньої торгівлі та захист національних інтересів.

Таким чином, результати дослідження свідчать, що подальший розвиток органів митного контролю України має ґрунтуватися на комплексному поєднанні правових, організаційних і технологічних реформ, спрямованих на підвищення ефективності їх діяльності, забезпечення прозорості митних процедур та наближення до європейських стандартів митного адміністрування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко С. В. Правові основи організації митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України для водного сполучення. *Lex portus*. 2022. № 2. С. 154-171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/LP_2022_2_16
2. Біленець Д. А., Воробчак А. Р. Організаційно-правове забезпечення митного контролю у морських та річкових портах України. *Lex portus*. 2020. № 3. С. 37-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/LP_2019_3_5
3. Бондаренко Є. Фіскально-контролюючі особливості діяльності митних органів. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 1. С. 226-236. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2021_1_20
4. Борисенко О. П., Краєвий А. О. Управління персоналом митних органів України на засадах методології контролінгу. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія : Державне управління. 2021. Вип. 1. С. 234-241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2021_1_30
5. Брендак А. І. Митний контроль пасажирських переміщень через авіаційні пункти пропуску: формування організаційно-розпорядчих основ механізму аналізу ризиків. *Митна безпека*. 2022. Вип. 2. С. 46-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cussec_2022_2_6
6. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проект закону України «Про публічні консультації» від 23 жовтня 2020 р. № 4254. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=70235&pf35401=540052>.
7. Возняковська К. А., Біленець Д. А. До питання облаштування зони митного контролю: господарські та організаційні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2023. Вип. 77(1). С. 184-189. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2023_77\(1\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2023_77(1)_31)

8. Дешко Л., Баранюк Ю. Метаморфоза організаційно-правових засад та практики митного контролю імпорту як об'єкта державного аудиту. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 135-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2020_10_29
9. Єфіменко Л. Л. Аналіз правового забезпечення та організації взяття проб (зразків) товарів під час здійснення митного контролю. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. Політологія. Соціологія. Право. 2021. № 3. С. 122-125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2021_3_22
10. Івашова Л. М., Кийда Л. І. Процедури спрощеного митного контролю в діяльності митних органів у контексті захисту економічної безпеки України. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. № 2. С. 69-73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2021_2_13
11. Кадала В. В., Гузенко О. П. Організаційно-правові основи процедури митного контролю. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 1. С. 81–88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppd_2021_1_12
12. Кампо Г. М., Биркович Л. М. Контрольна діяльність митних органів у процесі забезпечення економічної безпеки держави. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія : Економіка. 2022. Вип. 2. С. 53-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2018_2_9
13. Коваль Н. О. Участь митних органів у заходах офіційного контролю. *Lex portus*. 2023. № 6. С. 7-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/LP_2019_6_3
14. Колісник А. С. Адміністративно-правовий режим контрольної діяльності митних органів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 3(2). С. 106-112. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppp_2020_3\(2\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvppp_2020_3(2)_21)
15. Комаров О. В. Управління ризиками як сучасний метод організації митного контролю. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. № 2. С. 176-182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2021_2_27

16. Коніна М. О., Науменко О. Д. Роль митного контролю в забезпеченні фіскальної функції митних органів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Економіка і менеджмент. 2020. Вип. 22. С. 133-136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2020_22_31
17. Костенко А. О. Аналіз організаційних форм та економічної результативності здійснення митного контролю після випуску товарів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2023. Вип. 46. С. 30-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2023_46_8
18. Огренич Ю. О., Кармазіна В. С. Особливості функціонування контролюючих органів у сфері реалізації податкової та митної політики в Україні під час воєнного стану: стан і напрямки вдосконалення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Економіка і менеджмент. 2023. Вип. 54. С. 42-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2023_54_8
19. Панасюк В.М. Громадський контроль та громадський моніторинг як форми взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства: проблеми нормативно-правового забезпечення: Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2021 р.) у 2-х т. Т. 1 / відп. ред. Г.О. Ульянова. 2021. С. 297–299.
20. Сітко А. І. Грошові зобов'язання платників податків, зборів, митних та інших платежів як предмет адміністративних спорів щодо рішень контролюючих органів про визначення сум таких зобов'язань. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1. С. 42-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2022_1_15
21. Сологуб О. О., Корогодова О. О. Фіскально-контролюючі аспекти діяльності митних органів України. *Молодий вчений*. 2021. № 5(2). С. 766-769. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2021_5\(2\)_97](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2021_5(2)_97)

22. Федоренко В. Л., Чабанець Т. М., Фоя О. А. Забезпечення митним органом України контролю за переміщенням товарів, які містять ознаки об'єктів права інтелектуальної власності: проблеми теорії та практики судово-експертних досліджень. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 92-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2022_3_17
23. Шевченко Е. А. Зарубіжний досвід організації та забезпечення здійснення громадського контролю за діяльністю митних органів: адміністративно-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2025. Вип. 89(3). С. 152-158. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2025_89\(3\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2025_89(3)_24)
24. World Uyghur Congress. Open Call from Civil Society for Access to EU Customs Trade Information. 2022. URL: <https://www.uyghurcongress.org/en/open-call-from-civil-society-foraccess-to-eu-customs-trade-information>.
25. Customs Administration of the Netherlands (Tax and Customs Administration). Protocol on Customs Business Consultation. URL: https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/customs-business-partnership-guidance/customsof-the-netherlands_-_protocol-on-customs-business-consultation.pdf?la=en